

Recensioner

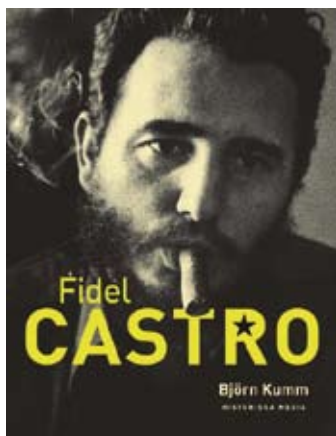
Två nya böcker om Kuba

Eva Björklund

En liten och en stor ny bok om Kuba: Björn Kumms "koncentrerade porträtt" av Fidel Castro, 144 sidor, och Tomas Gustafsson uppdatering av sin gamla bok om Kuba, 679 sidor. Kumm försöker ge en "balanserad" bild och har fått få recensioner, en positiv i Aftonbladet, en totalt fördömande i Svensk Tidskrift. Hans ovilja att kalla Kuba för diktatur förargar. Gustafsson däremot tar till med militär-diktatur och får med beröm godkänt: "Den bästa boken om Kuba på svenska" enligt DN.

Båda är journalister. De berättar hur det är utan några källor. För den oinsatte är det omöjligt att avgöra sant eller falskt, för den insatte är det irriterande med alla sakfel, gängse myter och västliga perspektiv, framför allt Gustafsson.

Björn Kumms bok om Fidel Castro

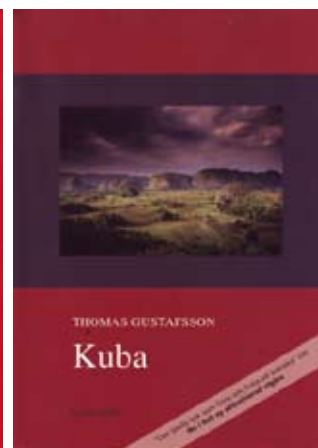
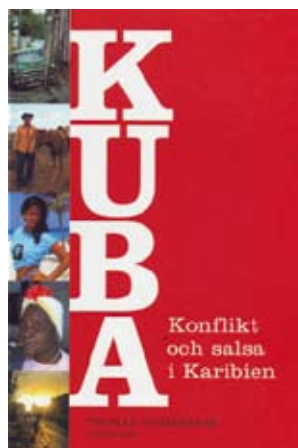
I baksidans presentation står att "Fidel Castro har blivit synonymt med ord som Kuba, revolution, kommunism och diktatur". Så är det i vår del av världen, i en öronbedövande borgerlig massmedial hegemoni.

Att i det läget skriva ett "koncentrerat porträtt" av Fidel Castro är inte lätt för den som inte vill falla in i kören. Och det vill inte Björn Kumm, vilket är berömvärt.

Han har liksom Gustafsson valt en kåserande stil, ganska personlig, underhållande men också lättvindlig. Dramat på liv och död för ett helt folk som mot alla odds i 50 år hävdat sin självständighet mot världens och historiens mäktigaste supermakt riskerar att trivialiseras.

Det är ett kortfattat porträtt, men inte så koncentrerat som behövs för att på så få sidor närma sig förståelse av Fidel Castro och hans gärning. Kumm ödslar dyrbart utrymme åt rykten, spekulationer och krystade pikanterier. Till exempel ägnas en hel sida åt att den vackra Giaconda Belli inbjöds till ett nattligt samtal, som om Fidel hade tänkt förföra henne. Dessa nattliga inbjudningar till båda manliga och kvinnliga gäster tillhörde ju det normala, betingat av Fidels arbetstider och stora nyfikenhet, att träffa folk som kan ha något att berätta utan behov att skydda varken Fidels eller gästens dygd.

I Kumms boklista är 10 av 11 västerländska. Det närmaste han kommer en kubansk källa med insikt om Fidels barndom, uppväxt och tänkesätt är Ramonets 100 timmar med Fidel. Men den sätter inga spår i texten. Fidel berättar för Ramonet att han föreslog Che att åka till Afrika för att han ansåg att förhållandena i Latinamerika ännu inte var mogna. Det nämner Kumm inte utan upprepar den av CIA omedelbart etablerade skrönan att Fidel ville bli av med Che. Men boken är väl värd att läsa, men med kritiska ögon.

Tomas Gustafssons Kubabild 1997 och 2011.

Två bokomslag, 1997 och 2011, samma budskap i böckerna: Ett fantastiskt land, historia, folk, miljöer, musik: underbart, men diktatur rakt igenom. Omslagens övergång från det lustfyllt röda med lockande bildval, till det bruna, svartlila med hotande moln över ödsligt landskap: Är det tidsandan som vridit åt snaran ytterligare ett varv?

Enligt baksidestexten förklarar "Kubakännaren Thommas Gustafsson vad som händer i Kuba." Och själv förklarar han i förordet att han "som utrikesjournalist står utanför och inte ta ställning i konflikter som bevakas".

Men hur ska man kunna förklara vad som händer när han inte bryr sig om de mest elementära fakta om hur samhället är uppbyggt och fungerar. Och i konflikten mellan USA och Kuba tar han självklart ställning för USAs propagandakrig och dess agenter, som han anser utsatts för förtryck när de döms för bestickning av utländsk fiendlig makt.

Redan i den första konflikten mellan USA och Kuba 1898 väljer Gustafsson USAs version, och de kubaner som tvingat Spanien på knä försvinner ur bilden när USAs trupper "befriar" Kuba och själva tar över kontrollen. Samma sak på 30-talet: att USA skulle ha tröttnat på diktaturen och ville ha demokrati på Kuba, när USAs ambassadör medverkade till att slå ner den demokratiska folkrörelsen och stödja den nya Batistadiktaturen.

Trots en litteraturlista på nästan 300 titlar och årliga Kubabesök vimlar boken av falska påståenden och ogrundade spekulationer. Det skulle behövas en lika tjock bok för att gå igenom allt.

Han hoppar över att grundlagen antogs genom folkomröstning 1975. Han hävdar att fram till 1992 utsågs ledamöterna i nationalförsamlingen, länsförsamlingarna och kommunfullmäktige direkt av partiet och först efter 1992 i allmänna val. Verkligheten måste första beljugas för att kunna kritiseras.

Trots över 100 titlar i litteraturlistan om kulturliv och nöjesliv kommer Gustafsson ändå inte förbi schablonerna om förföljd hiphop och rock och har helt missat bildkonstens internationella uppsving. Han klagar över att konstpriserna är höga, men kopplar inte till efterfrågan samtidigt som han förklarar den kubanska musikens suveränitet med att den internationella marknaden har öppnats. Förblindad av sitt ledmotiv märker han inte sin själv motsägelse. I sökandet efter bildkonst hamnar han i den gamla svenskkolonin Bayate och märker inte att den unga spännande kubanska bildkonsten är hett eftertraktad i världens konstmetropoler. Och så vidare: Sant, halvsant eller lögn rakt ut.